

**Kong Christian den Tredies Begravelse
den 13. Februar 1559 i St. Knuds Kirke i Odense
og den 28. Juni 1578 i Roskilde Domkirke.**

Af H. R. Hiort-Lorenzen.

Forinden den store Herredag i Kolding 1558 afholdtes, havde Kong Christian den Tredie i flere Maaneder gjennemreist sit Rige for at undersøge Forholdene paa Stedet med Hensyn til baade Kirke-, Skole- og Fattigvæsen. Paa disse Reiser har Kongen rimeligvis overanstrengt sig, thi da han kom til Kolding, var han syg. Alligevel deltog han i Herredagen, som afsluttedes den 13. December med den bekjendte Reces, der blev en værdig Afslutning paa Kongens hele reformatoriske Virksomhed. Men den 23. Decbr. maatte Kongen gaa til Sængs, lidende af en ondartet Byld i venstre Laar, som voldte ham store Smertes. Efterat han havde ligget i stor Pine i ti Dage, havde han Natten til den 23. December en mærkelig Drøm, som han den næste Morgen fortalte sin Livlæge Hamsfort¹⁾. Der havde om Natten været Nogen hos ham, som havde sagt til ham, at han skulde have Taalmodighed til Nytaar, saa skulde hans Sygdom forandre sig og faae en god Ende.

1) Cornelius Hamsfort, Nederlænder af Fødsel, 1539 Livlæge, 1547 forlenet med den forrige Odense Bispegaard, det saakaldte Vindgods i Fyn, Apotheker i Odense, død 8. Marts 1580.

Da saa Kongens tilstedeværende Saarlæge Geisspuscher¹⁾ mente, at det havde været en Drøm, forsikrede Kongen, at baade Erik Walkendorff²⁾, Melchior Putlitz³⁾), Hofskræderen, Hofbarbereren Joachim Lange og flere andre havde været til Stede og hørt, hvad der var blevet sagt. Denne Historie blev senere til, at en Engel havde været hos Kongen, og bidrog meget til at omgive hans Død med en vis Mystik.

Den 29. December gav Kongen selv Befaling til, at der skulde laves en Ligbaare til ham, og paa den blev hans Seng redt. Svulsten og Smerterne tiltog Dag for Dag, og Nytaarsnat sagde Kongen til Geisspuscher, som vaagede hos ham, at han haabede, det ikke vilde vare længe, inden det var forbi, og at Enden vilde komme, inden Dagen var gaaet. Klokken tre om Morgenen lod Kongen Lægerne komme, og ved Dagens Frembrud, da Slotsportene aabnedes, lod han Hofpræsten Novimagus⁴⁾ kalde til sig, og for ham bekjendte han med stor Vemodighed sine Synder, med hvilke han hele sin Levetid havde forsømt Gud. Skriftemaalet varede en halv Time. Derpaa blev Dørene aabnede, og nu holdt Hofpræsten en længere Tale, som paahørtes af Hofmændene og Lægerne, hvorefter Kongen paa Slaget 10 modtog Altrets Sakramente.

Saa lod Kongen Dronningen kalde og sagde til hende: »Min elskede Hustru, jeg føler, at min Tid er kommen, da jeg skal forlade denne Verden, og derfor beder jeg Dig give Dig tilfreds. Bevar Din Gudsfrygt og undervis vor kjære Søn, at han kan komme til at regjere viselig, holde sine Undersaatter til at ære Gud og ikke bebyrde dem med utilbørlige Skatter eller anden Upligt.« Efterat Dron-

1) Ruprecht Geisspuscher, Tydsker af Fødsel, 24. Marts 1541 Kongens Saarlæge, boede i Ribe, død o. 1569.

2) Erik Walkendorff til Glorup, født 1523, Kongens Kammertjener eller Kabinetssekretær, død 21. Nov. 1605.

3) Melchior von Putlitz har vel været Hovedsmand for Landsknægte paa Kjøbenhavns Slot.

4) Poul van Nijmegen, 1545 tydsk Hofpræst, død 26. Jan. 1571.

ningen grædende havde forladt Kongen uden at have kunnet finde Ord for sin Sorg, lod Kongen sin Søn Hertug Hans og Prinsesse Dorothea — Tronfølgeren, Kronprins Frederik, var i Malmø og Prins Magnus hos sin Svoger Kurfyrsten af Sachsen — kalde, velsignede dem, bad dem fremdeles leve i Guds frygt og anbefalede dem til Guds Omsorg, hvorefter de begge gik grædende bort.

Derefter traadte Kongens Kanslere Johan Friis¹⁾ og Andreas Barby²⁾ ind til Kongen, som holdt en lang og fyndig Tale til dem og sluttede med at formane dem til at lade sig Rigets Sager være magtpaaliggende, eftersom han selv nu ikke længer kunde se paa dets Bedste, og at indrette alle deres Anlæg og Gjæringer til Rigets Fordel, men især at følge hans Plan og passe paa, at den sande evangeliske Lære og den sande Gudsdyrkelse kunde bevares ren og uforfalsket. De skulde stedse lade alt det blive staaende ved Magt, som nu paa Herredagen var vedtaget angaaende Kirken, Universitetet, Skolerne, Præsterne og de Fattige, og i alle Maader antage sig hans høitelskede Gemalinde med de umyndige kongelige Børn³⁾, at de ikke skulde geraade udi en for kongelige Børn altfor nedrig Tilstand. Fremdeles skulde de holde den Trokabsed, de havde aflagt til Prins Frederik⁴⁾, og i Fremtiden gaa ham til Haande med saadanne Raad, som baade de selv kunde have Ære, Riget Nytte og Fordel

1) Johan Friis til Hesselager, født 20. Febr. 1494, 1532 Kongens danske Kansler, død 5. Dec. 1570. Han byggede det nuværende Hesselager.

2) Andreas Barby, født 24. Juli 1508, 1542 Kongens tyske Kansler, 1543 forlenet med Roskilde Domprovsti, senere med St. Clare Kloster i Roskilde, død 3. August 1559, begravet i Roskilde Domkirke.

3) Kongen citerlod 3 umyndige Børn: Magnus, født i August 1540, 1570—77 Konge i Lifland, død 12. Marts 1583, Hans, Hertug af Sønderborg, født 25. Marts 1545, død 9. Okt. 1622, og Dorothea, født 26. Juni 1546, død 6. Jan. 1617, gift med Hertug Vilhelm af Brunsvig-Lyneborg.

4) Kong Frederik II, som allerede 30. Oktober 1536 var valgt til Tronfølger og hyldet paa alle Landsting i Danmark 1542 og i Oslo 1548.

af. Og de skulde forebygge, at der øvedes Vold eller Fornærmelser mod Undersaatterne og Riget, saaledes som de paa Dommens Dag vilde staa til Ansvar for den allerhøieste Gud.

Da Kongen havde holdt denne Tale, takkede han alle de omkringstaaende Adelsmænd, Kammerjunkere og Hofbetjente for deres Troskab og Lydighed, tog enhver af dem i Haanden og bød dem sit sidste Farvel. Og atter lod han Dronningen kalde til sig. Som hun saae hans Svagthed, brast hun i Graad og udbød: »Ak, min kjære Herre, jeg beder Eder før Guds Skyld tilgive mig, om jeg nogen-sinde har fortørnet Eder.« Hvortil Kongen svarede: »Min høitelskede Hustru, gjør Dig tilfreds, Du har aldrig været mig imod, alt er tilgivet. Vi har levet vel, men hjælp min kjære Søn, at han maa regiere viselig, og vend Dig fra denne Verden, thi her er vi kun en stakket Stund.« Saa gik Dronningen grædende bort, efter at Kongen havde velsignet hende og ønsket hende en god Nat. Derpaa talte Kongen med sine Tjenere, gav dem alle Haanden og takkede hver enkelt for tro Tjeneste, hvorhos han bad Lægen at sige til den unge Prins, at han skulde lade alle Tjenere beholde den Løn, de hidtil havde havt.

Og saa begyndte Kongen at synge Salmer, først »Med Glæde og Fryd«, derefter »Men vi leve i Verden her«, og da han begyndte paa Salmen »Nu lader os Legemet begrave«, afbrød Hofpræsten ham med de Ord: »Ak, Herre Konge, det er altfor tidlig, den vil vi endnu ikke synge«, men Kongen sagde: »Ak, den vil jeg saa gjerne høre«, og sang Salmen til Ende. Efter nogen Tids Tausched holdt den anden Hofpræst, Magister Andreas¹⁾, en kort Tale, og nu bad Kongen alle de Tilstedeværende falde paa Knæ og bede om Bestandighed i Troen, hvilket ogsaa skete. Kongen laa nogen Tid stille og bad saa Lægen i Tide sige ham, naar Pulsen svandt hen; men atter begyndte Kongen at synge, denne Gang Salmen »Nu beder vi den Hellig Aand«, hvorefter Mester Andreas op-

¹⁾ Andreas Martini, Kongens tyske Hofpræst.

læste adskillige Kapitler og Vers af Bibelen, som kunde tjene Kongen til Trøst paa hans Yderste, saasom Esaias 3. Kapitel, Johannes' 3. Brev til de Galater. Kongen bad nu alle de Tilstedeværende atter falde paa Knæ og ydmygelig bede den almægtige Gud om at bevare ham i standhaftig Tro, hvilket ogsaa skete. .Saa kom Hofprædikant Novimagus, der Dagen forinden havde begravet sin egen Fader, atter ind til Kongen, som nu begyndte at synge Salmen: »Vi tro alle paa een Gud«, hvorefter Kongen sagde: »Nu er Enden nær, jeg skal vandre bort, men jeg har vandret vel, jeg har Veien, Sandheden og Livet.« Efterat endnu et Par Sølmer var sungne, vendte Kongen sit Ansigt imod Hofpræsten og vedblev at se paa ham, til Klokkeren slog halvfem, og da hensov han blidelig i Herren. Kort før sin Død tog han en Ring af Fingeren og leverede den til sin Kammertjener Erik Walkendorff, at han skulde forvare den til Prins Frederiks Ankomst.

Den 7. Januar ankom den nye Konge fra Malmøhus til Kolding, faa Dage derefter Hertug Magnus fra Sachsen. Kongen og Dronning Dorothea tog straks den Bestemmelse, at Liget skulde begraves i St. Knuds Kirke i Odense. Begravelsen blev ansat til den 13. Februar, som var Mandagen efter Søndag invocavit. Den 9. Januar fik efternævnte Lensmænd Underretning derom med Befaling til at møde med deres Svende og Heste i Middelfart den 4. Februar: Knud Gyldenstjerne¹⁾ (12 Heste), Albret Skeel²⁾ (6 Heste), Malte Jensen³⁾ (4 Heste), Erik Pode-

1) Knud Henriksen Gyldenstjerne til Estrup, Restrup og Nørre Vosborg, 1523 Rigsraad, 1529—37 Fyns Biskop, 1556 Lensmand paa Ørum, 1557 paa Vestervig, død 4. Dec. 1568.

2) Albret Skeel til Hegnet, 1558 forlenet med Bøvling og med Hind og Ulvborg Herreder, død 28. Nov. 1568 i Roskilde.

3) Malte Jensen Sehested til Holmgaard, Høiris og Nørager, f. 1529, 1550 forlenet med Gudum Kloster, Landsdommer i Nørrejylland, begr. 20. April 1592.

busk¹⁾ (4 Heste), Christoffer Gøye²⁾ (4 Heste), Frands Bille³⁾ (4 Heste), Mourids Podebusk⁴⁾ (4 Heste), Gregers Ulfstand⁵⁾ (4 Heste), Erik Rosenkrantz⁶⁾ (4 Heste), Eskild Gøye⁷⁾ (6 Heste), Hr. Christian Friis⁸⁾ (6 Heste), Frands Banner⁹⁾ (6 Heste), Niels Skeel¹⁰⁾ (4 Heste), Christoffer Rosenkrantz¹¹⁾ (6 Heste), Jens Juel¹²⁾ (6 Heste), Niels Kjeldsen¹³⁾ (4 Heste) og Erik Lange¹⁴⁾ (4 Heste).

- 1) Erik Podebusk, 1549 Kongens Fodermarsk, 1550 forlenet med Hundslund Kloster, faldt 13. Juli 1559 ved Heide.
- 2) Christoffer Gøye til Aunsbjerg, Orebygaard, Gunderslevholm, Clausholm, Bregentved og Bollerup, 1544 forlenet med Segelstrup, død 23. April 1584.
- 3) Frands Bille til Søholm, 1546 Hofsinde, 1547 Lensmand paa Dronningborg, 1548 paa Silkeborg, 1557 paa Vreilev Kloster, 1550 paa Varborg, 1561 paa Ørum, faldt 10. Sept. 1563 som Underadmiral ved Øland.
- 4) Mourids Podebusk til Kjørup og Egeberg (nu Einsidelsborg), 1565 Lensmand paa Tranekjær, 1589 paa Jungshoved, død 18. Sept. 1593.
- 5) Gregers Truidsen Ulfstand til Gl. Estrup, 1548 forlenet med Rugsø Herred, 1566 Lensmand paa Saltø, 1578 paa Ravnsborg, død 12. Jan. 1582.
- 6) Erik Ottesen Rosenkrantz til Hvalsø, Arreskov og Kjørstrup, 1554 Staldmester, 1555 Hofmarskal hos Prins Frederik, 1557 Lensmand paa Varberg, 1559 paa Bergenhus, s. A. Rigsraad, 1568 Stiftslensmand i Odense, død 8. Nov. 1575.
- 7) Eskild Gøye, 1535 Hofsinde, 1544 forlenet med Hundslund Kloster, 1558 Lensmand paa Skanderborg, død 2. Jan. 1560.
- 8) Christian Friis til Krastrup, Ridder, 1535 forlenet med Høistrup, 1537 med Sebbler Kloster, død 11. April 1561.
- 9) Frands Banner til Kokkedal, Rygaard og Økloster, 1550 Hofsinde, s. A. Lensmand paa Holbæk, 1554 paa Kalø, 1557 paa Børghlum, begr. 24. Juli 1575.
- 10) Niels Skeel til Nygaard og Vinderslevgaard samt Merringgaard og Ullerup, død 8. Juni 1561.
- 11) Christoffer Eilersen Rosenkrantz til Lynderupgaard, 1538 Lensmand paa Gulland, 1541 paa Hald og Stiftslensmand i Viborg, dødelig saaret i Slaget ved Bornholm 7. Juli 1565.
- 12) Jens Juel til Alsted, 1554 Lensmand paa Aarhusgaard, 1551 tilige paa Kalø, død 20. Sept. 1563.
- 13) Niels Kjeldsen Juel til Astrup, 1542 Lensmand paa Grinderslev Kloster, død 22. Marts 1573.
- 14) Erik Lange til Engelsholm, 1546 Hofsinde, 1560 Skænk, 1563 Lensmand paa Dronningborg, død 17. Nov. 1572.

Alle disse Adelsmænd skulde med Følge og Heste vente i Middelfart, indtil Kong Frederik kom, og siden følge den afdøde Konges Lig til hans Leiersted. Da de skulde være med til at bære Liget, skulde de lade sig gjøre en høi sort Hat og en lang sort Kjortel, som kunde naae til midt paa Skinnebenet, med smalle Ærmer. Dagen efter, den 10. Januar, fik fremdeles Børge Trolle¹⁾ Befaling til at møde med sine Svende og 6 Heste i Bogense den 10. Februar; han skulde lade sig gjøre en lang Kaabe, der naaede ned til Ankelen, og et sort Skellert til at have om Halsen, hvilket skulde hænge lige saa langt ned som Kaaben.

Samtidig fik Superintendenterne Befaling til at lade ringe med Klokkerne over hele deres Stift baade i Landsbyerne og i Kjøbstæderne den 13. Februar fra Kl. 10 til 12. Borgerskabet i Odense fik, da Kongen ventede nogle fremmede Fyrster til sin Faders Begravelse, Befaling til at gjøre Staldrum færdige der i Byen til saa mange Heste som muligt og skaffe Fetalje og fremmed Drik og andet i Forraad, saa de Fremmede kunde faae for Penge, hvad de behøvede til deres Underholdning. Til Borgerskabet i Middelfart udgik der, da Kongen den 9. Februar vilde begive sig med sin Faders Lig fra Kolding til Middelfart, hvor han vilde tøve en Nat, Befaling til i Forening med Hans Johansen²⁾ paa Hindsgavl at skaffe Kongen med Folk og Heste tilbørlig Underholdning denne Nat og bestille gode Staldrum til saa mange Heste som muligt. Ogsaa Borgerskabet i Bogense fik samme Dag Befaling til i Forening med Lensmanden Peder Bild³⁾ paa Odensegaard at

- 1) Børge Trolle til Knabstrup og Lillø, født 14. Juli 1501, 1536 Fodermarsk, samme Aar forlenet med Gjorslev, 1537 med Aastrup, 1540 Rigsraad, Hofmester for Prinserne Magnus og Hans, 1567 Forstander for Herlufsholm, død 27. Juli 1571.
- 2) Hans Johansen Lindenov til Fovslet, 1546 forlenet med Hindsgavl, død 27. Sept. 1568.
- 3) Peder Bild til Sonnerup, 1548 Hofsinde, 1554 Lensmand paa Riberhus, 1557 paa Odensegaard og Rugaard, død 1566.

sørge for Kongens Underholdning en Nat og skaffe Staldrum til saa mange Heste som muligt.

Endvidere fik den gamle Prior Christen Poulsen¹⁾ i Odense Befaling til at skaffe Værelser i St. Knuds Kloster til de fremmede Fyrster, som Kongen ventede til sin Faders Begravelse, og samle saa meget, han kunde, til deres Underholdning, og Jørgen Lykke²⁾ blev det overdraget at undersøge, hvor i St. Knuds Kirke Kongens Begravelse kunde være, enten i Koret eller i Kirken. Prioeren havde ganske at rette sig efter Jørgen Lykkes Befalinger, han skulde skaffe Murmestre, Kalk, Sten og andet, eftersom Jørgen Lykke tilsagde ham, og Værelser og Underholdning i Klostret, indtil alt var besørget. Der skulde ogsaa støbes Vokslys af den Størrelse, som Jørgen Lykke opgav; de skulde være færdige Fastelavns Søndag (5. Februar).

Samtidig blev der affærdiget Poster, Bud og Breve til den tyske Keiser, Kongerne af Frankrig, Spanien, England, Sverige og Skotland, til Kurfyrsten af Sachsen og til Hertugerne af Meklenborg, Brunsvig, Lyneborg, Gylich, Wyrtemberg, Pommern og Preussen om Kongens salige Afsked og forestaaende Begravelse.

Midt under Forberedelserne til Begravelsen blev den unge Konge foruroliget ved Efterretninger fra Kalundborg, hvor Kong Christian den Anden nu havde siddet 10 Aar som Fange. Paa Reisen til Herredagen i Kolding var Kong Christian den Tredie kommen igjennem Kalundborg, hvor de to Konger havde en længere Sammenkomst, som endte med, at de tog hinanden i Favn og med grædende Taarer bad hinanden om Forladelse for, hvad de havde gjort hinanden imod. Herom vidste den unge Konge, der havde levet lystig i Malmø, medens han Fader laa syg i Kolding, øiensynlig intet, thi da Lensmanden paa Kalund-

1) Christen Poulsen, 1529 Prior i St. Knuds Kloster, forblev efter Reformationen som Klosterforstander til 1572, død 16. Aug. 1575.

2) Jørgen Lykke til Overgaard, 1544 Rigsraad, 1559 Ridder, død 26. Dec. 1583.

borg Steen Rosensparre¹⁾ ved Efterretningen om Kongens Død havde underrettet Kansleren Johan Friis om, at nu havde han forbudt den fangne Konge at gaa ud, vel af Frygt for, at han nu kunde blive farlig, blev der øieblikkelig taget Forholdsregler for at forøge Vagtholdet. Den 11. Januar fik Peder Rud²⁾, Jørgen Nagel³⁾, Jørgen Walkendorff⁴⁾ og Hans Lauritzen⁵⁾ Befaling til at begive sig ind paa Kalundborg Slot og indtil videre blive liggende der i Slotsloven under Lensmanden, som nogle Dage derefter fik Befaling til at lade Forbudet imod at lade den fangne Konge gaa ud vedvare, hvorhos han skulde underholde de fire Adelsmænd og paalægge dem at passe godt paa. Længe varede deres Ærinde ikke, thi allerede den 25. Januar døde den gamle Konge.

Imidlertid fortsattes Forberedelserne til Begravelsen. Den 12. Jan. fik Rigskansleren Anton Bryske⁶⁾ Befaling til at tilsige den menige Adel i Fyn til at komme tilstede i Odense med Hustruer og Jomfruer Lørdagen den 11. Februar for den paafølgende Mandag at følge den afdøde Konge til hans Leiersted. De skulde være saa sortklædte som muligt og sørge for, at ogsaa deres Hustruer og Jomfruer vare sortklædte og hænglede.

Samme Dag fik de ovenfor nævnte Adelsmænd Albreth Skeel, Malte Jensen Sehested, Erik Podebusk, Christoffer Gøye, Mourids Podebusk, Gregers Ulfstand, Eskild Gøye, Christian Friis, Christoffer Rosenkrantz, Jens Juel og Erik Lange Befaling til at møde paa Koldinghus den

- 1) Steen Rosensparre til Skarholt, 1551 Lensmand paa Vordingborg, 1552 paa Kalundborg, 1562 Rigsraad, faldt 20. Okt. 1565 ved Axtorna.
- 2) Peder Rud til Vognserup, 1535 Hofsinde, 1547 Lensmand paa Dragsholm, død 12. Febr. 1559.
- 3) Jørgen Navl til Vesterby, 1559 Hofsinde, død 1569.
- 4) Jørgen Walkendorff til Glorup, Skænk, 1553—55 forlenet med Slingerup Kloster, 1555—60 Lensmand paa Holbæk.
- 5) Hans Lauritzen (Baden) til Oddenstrup og Nørgaard, 1548 Hofsinde, 1551 Lensmand paa Ramløse, 1561 paa Brunlaug, 1566 Admiral for Flaaden, som forliste under Gulland 30. Juli s. A.
- 6) Anton Bryske til Langesø, f. 1500, 1545 Rigskansler, død 11. Juli 1566.

4. Februar i Stedet for i Middelfart, hvorhen de kun skulde sende deres Heste. Samtidig fik Eiler Hardenberg¹⁾ paa Malmøhus og Mogens Gyldenstjerne²⁾ i Kjøbenhavn Befaling til personlig at være tilstede ved Begravelsen i Odense. Selv saa høitstaaende Mænd maatte have særlig Instrux om deres Paaklædning; de skulde møde i lange sorte Kaaber, der kunde naae ned til Ankelen, og med et lige saa langt Skellert til at have om Halsen. Poul Huitfeldt³⁾ skulde blive paa Kjøbenhavns Slot og have Opsyn med alt.

Hen imod Slutningen af Januar havde der endnu ikke meldt sig andre fremmede Fyrster til Begravelsen end den afdøde Konges Broder, Hertug Hans⁴⁾, og Borgerskabet i Assens, som havde faaet Ordre til at lade alle Byens Skuder og Færger løbe til Haderslev for at overføre fremmede Fyrster, fik da anden Befaling. Nu skulde de kun beholde saa mange Skuder tilbage, som behøvedes til at overføre Hertug Hans med hans Følge, men lade saa mange Færger og Skuder, de kunde, mindst 3—4, løbe til Færgestedet i Middelfart Sund, saa de sikkert var der den 7. Februar, for der at oppebie Hertugens Ankomst og sætte ham med Følge over til Middelfart. Men saa viste det sig, at ogsaa den afdøde Konges yngre Broder, Hertug Adolf⁵⁾, vilde komme til Begravelsen, og nu fik Borgerskabet i Assens ny Ordre. Der skulde bestilles Herberg til ham og gives ham fyrstelig Underholdning, der skulde sendes Færger over til Haderslev efter ham og

1) Eiler Hardenberg til Vedtofte og Mattrup, 1530 Lensmand paa Dragsholm, 1543 paa Malmøhus, 1544 Rigsraad, s. A. Lensmand paa Gulland, 1551 Hofmester hos Prins Frederik paa Malmøhus, 1559 Rigshofmester, død 1565.

2) Mogens Gyldenstjerne til Iversnæs (nu Lerchenborg), f. 1485, 1535 Rigsraad, 1558 Statholder paa Kjøbenhavns Slot, død 8. Okt. 1569.

3) Poul Huitfeldt til Smidstrup, f. 1520, 1559 Lensmand paa Koldinghus, 1572 Statholder i Norge, død 21. Sept. 1592.

4) Hertug Hans den Ældre paa Haderslevhus, f. 1521, død 2. Okt. 1580.

5) Hertug Adolf af Gottorp, f. 25. Jan. 1526, død 1. Okt. 1586.

hans Følge, og hvis det var muligt, skulde der sendes 1 eller 2 Skuder til Middelfart. Samtidig fik Erik Bille¹⁾ og Frans Bille Befaling til at drage til Assens for at modtage Hertug Adolf. Hvad de to Hertuger og deres Følge for-tærede i Assens, maatte Borgerne betale, hvorimod Kon-gen betalte de Færgemænd, som lod deres Skuder løbe til Haderslev og Middelfart.

Ogsaa Rigsraaderne blev tilsagte til Begravelsen. Disse vare: Kansleren Johan Friis, Otte Krumpen²⁾, Mogens Gyldenstjerne, Peder Skram³⁾, Børge Trolle, Erik Bølle⁴⁾, Oluf Munk⁵⁾, Erik Krabbe⁶⁾, Eiler Hardenberg, Anton Bryske, Jørgen Lykke, Tage Thott⁷⁾, Eiler Rønnov⁸⁾, Hans Barnekow⁹⁾, Claus Urne¹⁰⁾, Verner Pars-berg¹¹⁾ Niels Lange¹²⁾, Holger Rosenkrantz¹³⁾, Christoffer

- 1) Erik Bille til Kjærsgaard, f. 1520, 1567 Lensmand paa Odense-gaard, død 3. Juni 1573.
- 2) Otte Krumpen, f. o. 1484, 1517 Lensmand paa Aalholm, 1521 Hovedsmand paa Helsingborg, 1522 Lensmand paa Tranekjær, 1523 Rigsraad, 1554 Rigmarsk, død 29. Juni 1569.
- 3) Peder Skram til Urup, »Danmarks Vovehals«, 1537 Rigsraad, død 11. Juli 1581.
- 4) Erik Bølle til Elved, Tersløse og Orebygaard, f. o. 1495, 1540 Rigsraad, død 1562.
- 5) Oluf Munk til Palsgaard, Tviskloster og Volstrup, f. o. 1496, 1534 Rigsraad, 1535 Biskop i Ribe, 1550 Stiftsbefalingsmand i Vendelbo Stift, død 24. Nov. 1569.
- 6) Erik Krabbe til Bistrup, f. 22. Nov. 1510, 1541—43 Domprovst i Roskilde, 1543 Rigsraad, død 6. Jan. 1564.
- 7) Tage Thott til Næs og Eriksholm, 1543 Rigsraad, 1555 Hoveds-mand paa Bohus, død 8. Sept. 1562.
- 8) Eiler Rønnov til Hvidkilde og Faareveile, 1533—36 og atter 1542 Rigsraad, død 27. April 1565, sin Slægts sidste Mand.
- 9) Hans Barnekow til Ellinge og Egede, f. o. 1500, indkom fra Ry-gen, hvor han eiede Palswik og Grevskabet Streu, 1548 Rigs-raad, 1552—57 Lensmand paa Roskildeggaard, død 1559, maaske inden Christian den Tredies Begravelse.
- 10) Claus Urne til Bæltebjerg og Vallø, 1524 Rektor for Køben-havns Universitet, 1549 Rigsraad, død 1562.
- 11) Verner Parsberg, 1541 Lensmand paa Sølvitsborg, 1550 Rigsraad.
- 12) Niels Lange til Kjærsgaard, 1552 Rigsraad, død 11. Juni 1565.
- 13) Holger Ottesen Rosenkrantz til Boller og Rosenvold, 1543 Hof-marskal, 1552 Rigsraad, 1573 Rigmarsk, død 4. Marts 1575.

Huitfeldt¹⁾, Lave Brahe²⁾, Iver Krabbe³⁾ og Peder Bille⁴⁾. Alle Rigsraaderne skulde møde i Kolding og ledsage det kongelige Lig til Odense.

Hvilke Medlemmer af den menige fynske Adel der gennem Anton Bryske, som ovenfor anført, blev tilsagt til at møde ved Begravelsen, lader sig ikke med Bestemthed sige. Det kan dog efter en Rusttjenesteliste fra 1558 angives, hvilke Adelsmænd der paa den Tid boede eller ialfald havde Ejendomme paa Fyn. Deres Navne nævnes her i den Orden, hvori de staa paa Rusttjenestelisten; flere ere allerede tidligere nævnte her.

Paa Fyn: Frans Brockenhuus til Brangstrup, Christoffer Gyldenstjerne til Iversnæs, Henning Jørgensen Quitzow til Sandager, Henrik Friis til Ørbæklunde, Christoffer Pallesen Ulfeldt til Jershøve, Axel Urne til Søgaard, Claus Brockenhuus til Søndergaard, Axel Nielsen Kruckow til Aarslevgaard, Jesper Daa til Enggaard, Hans Skinkel til Gjerskov, Poul Skinkel til Østrupgaard, Didrik Quitzow til Rørbæk, Jørgen Svave til Harridslevgaard, Verner Bertelsen Svale til Bisbo, Claus Basse til Erholm, Niels Henriksen (Sandberg) til Tøystrup, Hans Norby til Uggerlevgaard, Bent Norby til Lindskov, Jørgen Kaas til Gjelskov⁵⁾, Peder Hundermark til Øxendrup, Claus Bryske til Flintholm, Eskild Oxe til Løgismose, Henrik Glob til Klingstrup, Eggert Henriksen (Sandberg) til Vestergaard, Ebbe Munk til Fjellebro, Slægtens sidste Mand, Bild Nielsen (Kruckow) til Broby, Jens Baad til Tidselholt, Poul Ahlefeldt til Oregaard, Steen Bille til Kjær-

1) Christoffer Huitfeldt til Berritsgaard, f. 1501, 1552 Rigsraad, 1557 Lensmand paa Gulland, død 7. Nov. 1559.

2) Lave Brahe til Krogholm og Vidskøfle, f. 1500, 1552 Rigsraad, død 5. Marts 1567.

3) Iver Krabbe til Krabbesholm og Østergaard, 1552 Rigsraad, død 27. April 1561.

4) Peder Bille til Svanholm og Øster Vallø, f. 1517, 1547 og atter 1565 Lensmand paa Kalundborg, 1556 Rigsraad, 1572 Hofmester hos Dronning Sophie, død 1580.

5) Paa Rusttjenestelisten staa Erik Kaas, men han var allerede død 1556. Jørgen Kaas er hans Søn.

gaard, Knud Bille til Lindved, Anton Urne til Dreiby, Jacob Tønnesen Viffert til Brolykke, Palle van Mehlen til Lundsgaard, Erik Hardenberg til Skjoldemose, Jacob Reventlow til Søbo, Erik Urne til Hindemae, Knud Mikkel- sen (Akeleye) til Skiennerup, Peder Lykke til Skovsbo, Johan Urne til Aagaard, Anders Emmiksen til Steensgaard, Vilhelm Oldeland til Veilegaard, Otte Hvide til Hynderup, Jørgen Skinkel til Lammehave, Erik Pedersen til Stubben- drup, Erik Mortensen Godov til Urup, Søren Johansen (Lenov) til Hundslev, Otte Brockenhuus til Vollerslev, Evert Bild til Ravnholt, Claus Huitfeldt til Krumstrup, Morten Brok til Barløsegaard, sin Slægts sidste Mand, Palle Ulfeldt til Jershave, Jacob Brockenhuus til Damsbo, Jacob Knudsen Hvide til Rødkilde, Laurids Oldeland til Veilegaard, Hans Oldeland til Trellerup, Erik Rosenkrantz til Arreskov og Erik Pødebusk til Kjørup.

Paa Langeland: Jacob Pedersen (Mylting) til Holme- gaard, Iver Hansen (Mylting) i Humble, Claus Daa til Skovsgaard, Niels Jacobsen (Mylting) og Jacob Hansen (Mylting) i Kassebølle, Jens Hvas til Fodslette, Jens Jør- gensen (Mylting) til Egelykke, Morten Kortsen til Lyk- kesholm og Clement Brun.

I Odense: Den senere Borgmester Jørgen Kotte, Borgmester Knud Jørgensen (Seeblad), Hans Mule til Nis- levgaard, Borgmester Christen Mule, Jørgen Clausen i Bogense og Hans Bang.

Ligfærden begyndte den 7. Februar fra Kolding. For- uden Kong Frederik og hans Brødre Magnus og Hans del- tog Hertugerne Hans den Ældre og Adolf i den. Dron- ningen og Prinsesse Dorothea var saa medtagne af Sorg, at de maatte blive i Kolding. Den første Rast gjordes i Middelfart, hvor Liget stod en Nat i Kirken. Byens Fat- tige fik 20 Daler af Kongen. Næste Nat stod Liget i Bo- gense Kirke, og her fik fattige Folk og Peblinge ligeledes 20 Daler af Kongen, hvorhos Kirken fik 10 Daler. Lør- dagen den 11. Februar kom Liget til Odense og indsattes i St. Hans Kirke. Søndagen deltog Kongen i Gudstjene- sten og lagde 3 Mark paa Tavlen.

Mandagen den 13. Februar foregik Begravelsen. Først holdtes i St. Hans Kirke Taler af Fyns Biskop Jørgen Sadolin¹⁾ og Dr. Jacob Bording²⁾, hvorefter den store Procession gik til St. Knuds Kirke, hvor der holdtes Taler af Professor Rasmus Glad³⁾, vistnok paa Biskop Peder Plades Vegne, og af Kongens Hofpræst Andreas Martini. Alt foregik paa det Kongeligste. Liget blev begravet i Koret, antagelig i Krypten. Fattige Folk i Odense fik af Kongen 46 Daler i Firehvider, Skillinger og Tohvider, Hans Bors, som løb for Vognen og tog vare paa Fløilet og Klædet, 3 Daler, en Poet for et »Epitafium« (Digt) 10 Daler, Skolemester, 4 Hørere og alle Peblinge, som havde sunget for Liget, 10 Daler, Niels Mule 20 Daler til St. Hans Kirke.

Paa selve Begravelsesdagen holdtes paa Københavns Universitet af dets Rektor Niels Hemmingsen⁴⁾ en Mindetale over Kongen. I Europa var ingen protestantisk Konge død før Christian den Tredie. De særegne Omstændigheder ved hans Død vakte da en ganske overordenlig Opsigt i hele den protestantiske Verden, en hel Literatur opstod derom. Sjællands Biskop Peder Plade⁵⁾ sendte Kong Frederik et længere Trøsteskrift, Philip Melanchton satte den afdøde Konge et Æresminde, og Johannes Sacerides⁶⁾ skrev et længere Digt om hans Liv og Kongegjerning.

1) Jørgen Jensen Sadolin, f. o. 1499, 1529 Præst ved Viborg Sortebrødrekirke, 1537 Fyns Biskop, død 19. Nov. 1559.

2) Jacob Bording, f. 1511 i Antwerpen, 1557 Kongens Livlæge og Professor i Medicinen ved Københavns Universitet, død 5. Sept. 1560.

3) Rasmus Glad (Erasmus Laetus), f. 1526, 1554 Professor i Pædagogik ved Københavns Universitet, 1558 i Dialektik, 1559 Dr. theol., 1560 Professor i Theologi, 1561 Universitetets Rektor, 1569 optaget i Adelstanden, frugtbar Forfatter, død 9. Nov. 1582.

4) Dr. Niels Hemmingsen, den største blandt de danske Reformatorer, død 23. Mai 1600.

5) Dr. Peder Palladius, den første protestantiske Biskop over Sjællands Stift, død 3. Jan. 1560.

6) Johannes Sacerides, født i Holland, 1557 Professor i Hebraisk ved Københavns Universitet, død 27. Febr. 1594.

Efter at ti Aar vare gaaede, besluttede Kong Frederik den Anden omsider at flytte sin Faders Lig til Roskilde og begrave det i Hellig Tre Kongers Kapel ved Siden af Kong Christian den Første, hvilket Kong Christian den Tredie selv havde ønsket. I Aaret 1569 bestilte han da hos Flamlænderen Cornelius Floris de Vrindt¹⁾ et stort Gravmonument og gav 30. November s. A. Rigshofmesteren Peder Oxe²⁾ Befaling til af de 3000 Daler, som Monumentet skulde koste, at skaffe de 1000 Daler, som Mesteren havde forlangt paa Haanden, og betale dem til Hans Guldsmed³⁾, for at Arbeidet straks kunde begynde. 1573 skulde Flytningen have fundet Sted, og den sjællandske Adel havde allerede faaet Befaling til at følge Liget til Roskilde, men den 5. Juli lod Kongen fra Hald Peder Oxe vide, at Flytningen maatte udsættes, hvorom Peder Oxe skulde underrette Adelen paa Sjælland. Monumentet var nemlig ikke færdigt, og Cornelius Floris døde 1575. Hans Enke lod Arbeidet fortsætte, og 1578 var det afsluttet. Den 7. April s. A. fik Henrik Mogensen⁴⁾ af Kongen Befaling til at udbetale Restsummen med 500 Daler til Johan Marieborch⁵⁾ som skulde betale dem til Enken og sørge for, at Monumentet med det Første blev sendt hid. Det var ankommet hertil den 11. Maj 1578, da de sidste 1000 Daler betaltes. I alt kostede det 5500 Daler og 1000 Gylden, som Enken havde maattet udrede til Spanierne for at fri det

1) Cornelius Floris, Arkitekt i Antwerpen, død 1575, Broder til den berømte Maler Frans Floris.

2) Peder Oxe til Gisselfeld, født 7. Jan. 1520, 1552 Rigsraad, 1567 Rigshofmester, død 24. Okt. 1575.

3) Hans von der Wüllers, 1562—69 Kongens Guldsmed; var ogsaa i andre Pengesager Kongens Mellemand, saaledes 1565 med 2500 Daler i Holland.

4) Henrik Mogensen Rosenvinge, 1555—79 Borgmester i Helsingør, 1564—83 Tolder sammesteds, død 1583.

5) Johan Marieborch var ogsaa en af Kong Frederik den Andens betroede Mænd. Ved denne Konges Begravelse fungerede han som Herold, og han bestilte Monumentet til ham i Nederlændene.

for Ødelæggelse under Antverpens Plyndring den 4. November 1576.

Saa besluttede Kongen, at nu skulde Flytningen foregaa. Til at følge Liget til Nyborg tilsagdes den 31. Mai 1578 Adelen i Fyn med Langeland af Jørgen Marsvin¹⁾, som skulde lade Kongens Befaling forkynde paa alle Landsting og skrive til hver enkelt Herremand derom. Alle Øens Herremænd skulde møde med deres Heste og Folk St. Hans Aften Midsommer i Odense. Oplysninger om, hvem Jørgen Marsvin har tilsagt, haves ikke, heller ingen Rusttjenesteliste for Aaret 1578. Her skal derfor anføres Navnene paa de Adelslægter, som da eiede Gods paa Fyn og Langeland, og af hvilke de fleste forlængst ere uddøde: Ahlefeldt paa Oregaard, Akeleye paa Nedergaard, Nordskov, Skienmerup (nu Ulriksholm) og Krenkerup (nu Frederikslund), Baad paa Tidselholt og Skovsbo, Bild paa Ravnholt, Bille paa Rynkebygaard, Kjærsgaard og Lindved, Bokholt paa Klingstrup, Brahe paa Elved, Brockenhuus paa Vollerslev, Egeskov, Damsbo og Søndergaarde, Brøk paa Barløsegaard, Bryske paa Dallund, Langesø og Margaard, Daa paa Hestholm, Du'rham paa Høgsgaard, Emmiksen paa Steensgaard og Jershav, Friis paa Hesselager og Ørbæklunde, Gaas paa Møllegaard, Gyldenstjerne paa Iversnæs (nu Wedellsborg), Gøye paa Kjelstrup, Hardenberg paa Skjoldemose og Vedtofte (nu Brahesborg), Heidersdorf paa Orelund, Hundermark paa Øxendrup og Gjerdrup, Huitfeldt paa Krumstrup og Mullerup, Hvas paa Fodslette, Kaas paa Gjelskov og Juelskov, Lunge paa Nielstrup, Lykke paa Skovgaard, van Mehlen paa Lundsgaard, Mormand paa Bramslykke, Munk paa Fjellebro, Mylting paa Egelykke og Holmegaard, Nordby paa Uggerslevgaard, Lindskov, Skovgaarde, Erholm og Tagmosegaard, Oldeland paa Veirup, Veilegaard og Trelleup, Pors paa Skovsgaard, Prip paa Brudager og Søgaard, Quitzow paa

1) Jørgen Marsvin til Hollufgaard, 1544 Hofsinde, 1556 Skænk, 1576 Rigsraad, død 2. Sept. 1581.

Sandager, Rørbæk, Quitzowsholm og Lykkesholm, Rosenkrantz paa Arreskov, Rud paa Enggaard (nu Gyldensteen) og Sandholt, Sandberg paa Vestergaard og Tøysstrup, Skinkel paa Østrupgaard, Søholm og Gjerskov, Steensen paa Steensgaard, Straale paa Lammehave, Svale paa Bisbo (nu Brahesborg), Svave paa Harridslevgaard, Thott paa Boltinggaard, Ulfeldt paa Kogsbølle (nu Holckenhavn), Urne paa Hindemae, Sellebjerg og Tidselholt, Venstermand paa Findstrup (nu Holsteenshus), Lundegaard og Brobygaard.

Til at tilsiige den sjællandske Adel fik Lave Beck¹⁾ Befaling. Adelsmændene skulde møde St. Hans Aften i Korsør for at følge Kongens Lig derfra til Roskilde, saaledes at det kunde faae den Ære, Kongen i levende Live var værd. Heller ikke her haves hverken Fortegnelser over den indbudte Adel eller Rusttjenesteliste, saa man maa ogsaa her nøies med en Sammenstilling af de Slægter, som da eiede Jordegods paa Sjælland, af hvilke de fleste ligeledes ere uddøde: Arenfeldt paa Gundetved (nu Selchausdal), Barnekow paa Bukholm (nu Løvenborg), Basse paa Sørup, Beck paa Førsløv og Beldringe, Bild paa Sonnerup, Bille paa Søholm, Øster Vallø og Egede, Brahe paa Bregentved, Brok paa Vemmetofte, Daa paa Ravnstrup og Snedinge, Dresselberg paa Bjergbygaard, Vognserup, Vindinge og Kastrup, Falster paa Ottestrup, Friis paa Borreby og Hagedsted, Grubbe paa Alslev, Gøye paa Gunderslevholm, Hundermark paa Gjerdrup, Høcken paa Taagerød, Juel paa Gjorslev, Kaas paa Tybjerggaard, Krabbe paa Aastrup, Krafse paa Egholm og Basnæs, Lindenov paa Valbygaard, Mylting paa Jonstrup, Norby paa Bonderup, Parsberg paa Harrested og Sandbygaard, Paslick paa Rønnebæksholm, Podebusk paa Vemmetofte, Rud paa Vedby, Skave paa Eskildstrup, Sparre paa Vibygaard, Trolle paa Braade (nu Holsteinborg), Ulfeldt paa

1) Lave Beck til Førsløv og Beldringe, 1571 Landsdommer i Sjælland, 1572 og atter 1577 Lensmand paa Roskildeggaard, død 16. Juni 1607.

Selsø, Kragerupgaard, Haldager og Bavelse, Walkendorff paa Fuglebjerg, Vasspyd paa Søgaard.

Ogsaa fra Laaland og Falster maatte Adelen møde i Korsør St. Hans Aften. Befaling dertil modtog de af Lave Venstermand¹). Her levede Slægterne Baden paa Nørsgaard, Daa paa Dansted, Falster paa Bellinge og Korse-litse, Grubbe paa Olstrup, Gøye paa Bremersvold og Skjørringe, Lunge paa Asserstrup, Mormand paa Sæddinge, Mylting paa Gammelbygaard, Pors paa Øllingsø, Rud paa Ullerslev (nu Vintersborg), Fuglsang og Rudbjerg, Urne paa Aarsmarke (nu Knuthenborg), Venstermand paa Pederstrup, Krønge og Stadager.

Alle de fynske Lensmænd maa have været tilstede i Odense, de sjællandske, laalandske og falsterske i Korsør. Her skal da nævnes de vigtigste af dem: Christen Vind²) paa Københavns Slot, Eiler Grubbe³) paa Tryggevælde, Borkard von Papenheim⁴) paa Abrahamsstrup (nu Jægerspris), Johan Taube⁵) paa Frederiksborg, Lave Beck paa Roskildegaard, Christoffer Pax⁶) paa Holbæk, Peder Bille paa Kalundborg, Eiler Krafse paa

-
- 1) Lave Venstermand til Stadager og Pederstrup, 1554—59 Hofsinde, 1568 Landsdommer i Laaland og Falster, begr. 5. April 1587.
 - 2) Christen Vind til Lydom og Plovstrup, 1575 Lensmand paa Københavns Slot, død 12. Juni 1589.
 - 3) Eiler Grubbe til Lystrup, født 28. Marts 1532, 1558—59 Hofjunker, 1559 Rentemester, 1570 Rigskansler, 1572 Lensmand paa Tryggevælde, Vordingborg og Jungshoved, død 19. Nov. 1585.
 - 4) Borkard von Papenheim til Sæbygaard, indkom fra Hessen, 1550—59 Hofjunker og Jægermester, 1568 Lensmand paa Abrahamstrup, død 23. Aug. 1590.
 - 5) Johan Taube til Kullebjerg og Gedsholm, 1571—76 Kammerjunker, 1572 Jægermester, 1576 Lensmand paa Kronborg, 1577 tillige paa Frederiksborg, død 1609.
 - 6) Christoffer Pax (von Festenberg kaldet Packisch) til Bonderup, f. o. 1511, indkom fra Tydskland, 1558—72 Hofjunker, 1559—72 Staldmester, 1563 Lensmand paa Holbæk, 6. Juli 1575 naturaliseret som dansk Adel, død 9. Juni 1608.

Korsør¹⁾, Peder Munk²⁾, paa Stege, Henning Gøye³⁾ paa Nykjøbing, Hak Ulfstand⁴⁾ paa Aalholm, Axel Viffert⁵⁾ paa Nyborg, Gregers Ulfstand paa Ravnsborg, Korfits Viffert⁶⁾ paa Odensegaard, Otte Emmiksen⁷⁾ paa Rugaard, Hans Johansen Lindenov⁸⁾ paa Hindsgavl, Mourids Podebusk paa Tranekjær og Erik Hardenberg⁹⁾ paa Hagenskov.

Om Ligfærden fra Odense til Roskilde haves ingen nærmere Efterretninger. Resen fortæller, at den foregik uden stor verdslig Pragt. I Hellig Tre Kongers Kapel i Roskilde Domkirke var der ved den nordlige Side af Kong Christian den Førstes Grav muret en Gravhvælving, hvori Kisten nedsattes. Dagen, da det skete, kjendes ikke med Bestemthed, antagelig har det været den 28. Juni. I de følgende 3 Aar opførtes over Graven det

- 1) Eiler Krafse paa Egholm og Assendrup, f. 24. Marts 1524, 1574 Lensmand paa Korsør, maatte rømme Landet for Drab, død 4. Sept. 1599 i Rostok.
- 2) Peder Munk til Estvadgaard, f. 13. Marts 1534, 1567 Admiral, 1568 Lensmand paa Stege, 1571 Rigsraad, 1576 Rigsadmiral, 1588 Medlem af Regjeringsraadet, 1596 Rigmarsk, død 31. Marts 1623.
- 3) Henning Gøye til Kjelstrup og Kjærstrup, f. 13. Juli 1538, 1577 Lensmand paa Nykjøbing, 1594 Hofmarskal, død i Mai 1617.
- 4) Hak Hølgersen Ulfstand til Hikkeberg, f. 7. Okt. 1535, 1577 Lensmand paa Aalholm, 1581 Rigsraad, 1590 Hofmester hos Kong Christian IV og Medlem af Regjeringsraadet, 1593 Rigmarsk, død 10. Nov. 1594.
- 5) Axel Tønnesen Viffert til Axelvold og Viffertsholm, 1560 Lensmand paa Landskrone, 1565 paa Riberhus, 1571 paa Nyborg, 1579 paa Aalborghus, 1580 paa Malmøhus, 1574 Rigsraad, død 3. Juni 1580.
- 6) Korfits Tønnesen Viffert til Næs, 1569 Lensmand paa Hald, 1573 paa Helsingborg, 1578 paa Odensegaard, 1580 paa Malmøhus, 1591 paa Kalundborg, 1585 Landsdommer i Skaane, 1586 Rigsraad, død 17. Jan. 1592.
- 7) Otte Emmiksen til Refsø, 1571 Lensmand paa Rugaard, begr. 24. Aug. 1579.
- 8) Hans Johansen Lindenov til Fovslet og Gaunø, f. 1542, 1569 Lensmand paa Silkeborg, 1574 paa Hindsgavl, død 23. Maj 1596.
- 9) Erik Hardenberg til Skovsbo, f. 1529, 1572 Lensmand paa Hagenskov, 1581 Rigsraad, død 16. Marts 1604.

store Monument. Til Graven førte en bred Sandstens-trappe, dækket af Træluger.

Dronning Dorothea døde den 7. Oktober 1571 paa Sønderborg hos sin Søn Hertug Hans og blev bisat paa Slottet, men da Monumentet over Kong Christian den Tredie var opstillet, blev hendes Lig 1581 ført til Roskilde og begravet ved Kongens Side.

Efter at Kong Frederik den Andens og Dronning Sophies Kister i Aaret 1868 vare blevne optagne fra Gravkældereren under Kongens Monument og opstillede i selve Kapellet, søgte og opnaaede Domkirkens Værge, Justitsraad Steen Friis, kongelig Tilladelse til ogsaa at lade Kong Christian den Tredies og Dronning Dorotheas Kister optage fra deres Gravkælder. Dette skete den 22. September 1870, og herom foreligger der følgende udførlige Beretning fra daværende Bygningsinspektør, Etatsraad Christian Hansen og Steen Friis om Kisternes Tilstand:

»Kongens Ydrekiste var af Egetræ, betrukken med Ruslæder og sort Fløil. Frynser af Guldtraad og Silke havde i sin Tid dækket Laagkanten. Laaget laa nedfaldet over en indre Metalkiste. Side- og Endestykkerne vare usammenhængende. Det paa Hovedendestykket oprindeligt anbragte Vaabenskjold laa nedfaldet paa Gulvet i Kældereren. Det bestaar af en pladeforgylt Kobbertavle med det danske Rigsvaaben i de fire Hovedfelter, det slesvigske og holstenske i Hjerteskjoldet, det oldenborgske i Midten og det vendiske nedenfor Hovedfelterne. Nederst paa Pladen er fremstillet et oprullet Blad med følgende Indskrift: »Anne Domini MDLIX Primo Die Januarii In Arce Koldingense Obiit Illustrissimus Princeps et Dominus D. Christianus Tertius Danorum Norvagiæ Vandalor. Gothor. q. Rex Et Hic sepultus 1559.« Den eneste da brugelige Forgyltningsmaade med Pladeguld har bevareret sig som nyt paalagt, og Vaabenskjoldet afgiver en Prydelse for Kistelaaget, paa hvis Midte det nu er fæstet. I Ydrekisten fandtes nedsat en Metalkiste (Tin og Nikkel) uden Laag. Side- og Endestykkerne saavel som Bunden

forefandtes i en stærkt oxyderet Tilstand. I Metalkisten var indsat en Kiste af Egetræ, hvis ringe Levninger laa hensmuldrede over og ved Siden af det kongelige Lig, der forøvrigt var tildækket af Urter. Efterat en ny Bund var anbragt under Metalkisten, førtes den op af Kjælderrummet og nedsattes derpaa i en ny dertil forarbejdet, med sort Fløil betrukken Kiste af Egetræ, paa hvis Laag Vaabenskjoldet anbragtes. Dronning Dorotheas jordiske Levninger laa ligesom Kongens i en tredobbelt Kiste, hvoraf Metalkisten dog havde holdt sig bedre, men den inderste Trækiste var ganske hensmuldret, og Liget laa tildækket med Urter. Paa denne Kiste fandtes hverken Vaabenskjold eller Mindetavle. Den var ligesom Kongens betrukken med Ruslæder og Fløil. Levninger af Frynser paa Laagkanten fandtes ogsaa her. Efterat Metalkisten var nedsat i en dertil forarbejdet ny fløilsbetrukken Kiste af Egetræ, henstilledes begge de kongelige Kister hver paa sin Katafalk.«

Den 28. Sept. 1870 konstateredes Optagelsen og Henslytningen paa Kapellets Gulv af Overhofmarskal Oxholm, Konferensraad Larsen paa Indenrigsministeriets Vegne, Etatsraad Christian Hansen, Justitsraad Steinhauer og Justitsraad Steen Friis. Etatsraad Worsaae var ogsaa tilstede. 14 Dage derefter tilnagledes begge Kisterne i Overværelse af Prinserne Vilhelm og Hans af Glücksborg samt Overhofmarskallen, der overbeviste sig om, at begge Ligene var tilstede som Skeletter; Kongens laa paa et Læderstykke, der med en trekantet Snip laa ned over Hovedet.

Paa Dronning Dorotheas Kiste blev der den 24. Februar 1871 fastgjort en ny forgyldt Kobberplade, forfærdiget ganske i Lighed med Pladen paa Kong Christian den Tredies Kiste, dog at det lauenborgske Vaaben er anbragt i Hjerteskjoldet. Den af Justitsraad Steen Friis forfattede og af Overhofmarskallatet approberede Indskrift er saalydende: »Anno Domini MDLXXI Septimo Die Octobr. In Arce Sonderburg. Obiit illustrissima Princeps

Et Domina D. Dorothea Regina Daniæ E. Stirpe Principum Saxonior. Orta Et hic conditur.«

Fløilet paa begge Kisterne restaureredes i 1911, da det var stærkt slidt ved de mange Besøgendes ublide Berøring. Tildels af denne sidste Grund, men i det hele fordi man ikke billigede den skete Optagning af Kongelig, som i 300 Aar havde hvilet i deres Grave, vedtog det særlige Kirkesyn, som bestod af Museumsdirektør, Dr. phil. Mollerup, og Arkitekt, Professor Storck, ved sit Møde den 22. Juni 1903 paa Forslag af Domkirkens Værge at henstille, »at der træffes Foranstaltninger til at nedsætte de kongelige Kister i Christian den Førstes Kapel paa deres tidligere Plads i Gravhvælvingen; de over Kongerne Frederik II og Christian III i Kapellet anbragte Sarkofager vise, at Kisterne, som først i en sen Tid ere optagne fra Gravhvælvingen, atter bør anbringes paa deres oprindelige Plads«; men først ved kongelig Resolution af 2. August 1913 blev det bestemt, at de fire Kister, som rummer Støvet af Kongerne Christian den Tredie og Frederik den Anden samt disses Dronninger Dorothea og Sophie, atter henflyttes til deres oprindelige Gravkjældere, og at disse derefter tilmures. Af de forskellige Vaaben- og Navneplader, som pryde de to Kongers og Dronning Dorotheas Kister, er der taget galvaniske Afstøbninger, som opbevares i Roskilde Domkirkes antikvariske Samling i Sakristbygningen.

Efter at der i begge Gravhvælvinger var truffet saadanne Foranstaltninger, at Kisterne for Fremtiden ikke kunne angribes af Fugtighed, og Gulvet i Kapellet var blevet lagt saaledes, at der fremtidig uden Vanskelighed kan tilveiebringes Adgang til Gravhvælvingerne, fandt Kisternes Overflytning Sted den 13. Marts 1914. Kong Christian den Tredies og Dronning Dorotheas Kister henstaa nu under Monumentet over denne Konge jævnsides, Kongens Kiste i Syd, Dronningens i Nord. Under Kong Frederik den Andens Monument staa Kongens Kiste i Syd, Dronning Sophies i Nord. Alle fire Kister staa med Fod-

enden mod Øst. Ved Nedflytningen var Domkirkens Værge, Etatsraad Hiort-Lorenzen, og Domkirkens Murermester, C. J. Schledermann, tilstede, og den 28. Marts s. A. konstaterede Hofmarskal Rothe den skete Nedflytning.

Efterat Hans Majestæt Kong Christian den Tiende personlig havde undersøgt begge Gravkjældrene med de deri hensatte Kister, blev Kjældrene tilmurede.

Af trykte Kilder er til denne Fremstilling nærmest benyttet »Kancelliets Brevbøger« ved Laursen og »Ruprecht Geisspuscher, Kong Christian III's Saarlæge« af K. Carøe, 1910. Mange Personalia skyldes Arkivar Thiset.
